

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 06.07.2004
KOM(2004)457 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

dėl 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimo, įkuriančio Eurojustą, siekiant sustiprinti kovą su sunkiais nusikaltimais, teisinių nuostatų perkėlimo

{SEC(2004)884}

1. ĮVADAS

Vadovaudamasi ESS 31 straipsnio 2 dalimi, su daliniais pakeitimais padarytais Nicos sutartimi, Taryba skatina bendradarbiauti per Eurojustą, visų pirma, suteikiant jam įgaliojimus gerinti tinkamą nacionalinių baudžiamųjų institucijų veiklos koordinavimą. Eurojustas yra pagrindinis laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės elementas (ESS 29 straipsnis).

Eurojustas, kaip Europos Sąjungos institucija, buvo įkurtas 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimu 2002¹ (toliau: „Eurojusto sprendimas“), siekiant paskatinti ir sustiprinti baudžiamųjų tyrimų ir patraukimo baudžiamojon atsakomybėn veiksmų koordinavimą valstybėse narėse, pagerinti bendradarbiavimą tarp kompetentingų nacionalinių institucijų ir suteikti joms pagalbą.

Eurojusto sprendimo paskirtis yra kita, nei pamatinio sprendimo, kuriuo siekiama derinti nacionalinius įstatymus, kaip nurodoma Europos Sąjungos sutarties 34 straipsnio 2 dalies b punkte. Vis dėlto, kai kurioms valstybėms narėms gali tekti iš dalies pakeisti savo nacionalinius įstatymus, kad jie atitiktų minėtąjį sprendimą. Pagal Eurojusto sprendimo 42 straipsnį, tai būtina padaryti „kuo anksčiau, bet ne vėliau kaip iki 2003 m. rugsėjo 6 d.“

Europos Vadovų Taryba ir Taryba ne kartą pabrėžė Eurojusto svarbą kovai su terorizmu. Kaip pavyzdį, galima nurodyti 2002 m. gruodžio 19 d. Tarybos sprendimą dėl Eurojusto nacionalinio korespondento terorizmo klausimais paskyrimo.²

Po 2004 m. kovo mėn. teroristinių išpuolių Ispanijoje, 2004 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryba savo deklaracijoje dėl kovos su terorizmu dar kartą pabrėžė svarbą Eurojusto vaidmeniui. Ji paragino valstybes nares imtis visų būtinų priemonių, kad iki 2004 m. birželio mėn. būtų įgyvendintas Eurojusto priimtas sprendimas, kviesdama „užtikrinti optimaliausią ir veiksmingiausią esamų ES struktūrų, ypač Europolo ir Eurojusto, dalyvavimą, skatinant bendradarbiavimą kovojant su terorizmu, ir būtinai šiam tikslui „maksimaliai išnaudojant“ Eurojustą³. Eurojustui tenka svarbus vaidmuo ne tik kovoje su terorizmu. Tai pagrindinė struktūra, padedanti taikyti daugelį bendrųjų ES teisminio bendradarbiavimo instrumentų, kaip konkrečiai nurodoma Pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio 16 straipsnyje.⁴

Eurojusto sprendimo 41 ir 42 straipsniuose nenustatyta jokia bendra visoms valstybėms narėms taikytina taisyklė, nurodanti, kokias nuostatas reikia perkelti į nacionalinės teisės aktus, jų perkėlimo pobūdį ir apimtį. Valstybės narės pačios turi peržiūrėti savo nacionalinės teisės aktus, nustatyti galimas taikymo problemas ir imtis reikiamų priemonių. Vienoms valstybėms narėms gali prireikti priimti konkrečius teisės aktus dėl Eurojusto, o kitoms gali užtekti adaptuoti tam tikras savo teisminio bendradarbiavimo ir/arba duomenų apsaugos įstatymų nuostatas, arba nesiimti jokių teisės aktų rengimo priemonių.

¹ OL L 63, 2002 3 6, p. 1.

² OL L 16, 2003 1 22, p. 68.

³ Tarybos dokumentas 7906/04/TVR 100 ir kt., p. 4 ir tolesni, 16.

⁴ OL L 190, 2002 7 18, p. 1.

Priimdama Eurojusto sprendimą, Taryba rėmėsi prielaida, kad priemonių, užtikrinančių jo tinkamą taikymą, būtina imtis iš karto. Šią mintį aiškiai atspindi pirmiau minėtas kontekstas, ypač Tarybos išvados dėl 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių, kuriose nurodoma, kad Eurojustas „turėtų pradėti veikti 2002 m. pradžioje“.

Ši nuostata taip pat aiškiai išdėstyta minėto sprendimo 42 straipsnio ir 41 straipsnio 2 dalies tekste: taikant išimtį, 41 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms buvo leista tam tikrų nuostatų netaikyti ne ilgiau kaip iki 2003 m. rugsėjo 6 d., paskelbus apie nacionalinės teisės ir Eurojusto sprendimo nesuderinamumą. Apie tai nepaskelbus, visas Eurojusto sprendimas turi būti taikomas nuo jo įsigaliojimo, t.y. nuo 2002 m. kovo 6d. Tai reiškia, kad valstybė narė, kuri nepaskelbia apie tokį nesuderinamumą pagal Eurojusto sprendimo 41 straipsnio 2 dalies reikalavimus ir taiko su juo nesuderinamas nacionalinės teisės nuostatas, nuo 2002 m. kovo 6 d. laikoma pažeidusia šį sprendimą ir ESS.

Eurojusto sprendimo 41 straipsnio 2 dalyje nurodytas paskelbimas apie nesuderinamumą yra svarbus valstybių narių būtinumo adaptuoti nacionalinės teisės aktus rodiklis, tačiau tai, kad valstybės narės nepaskelbia apie nesuderinamumą, neleidžia daryti išvados, kad nereikia imtis jokių teisės aktų rengimo priemonių. Tačiau ne visos valstybės narės, kurios turi suderinti savo nacionalinės teisės aktus su Eurojusto sprendimu, yra paskelbusios apie jų nesuderinamumą.

2. ATASKAITOS PASKIRTIS IR VERTINIMO METODAS

Komisija neprivalo skelbti ataskaitos apie Eurojusto sprendimo nuostatų perkėlimą. Tačiau ji nusprendė tai padaryti, nes daugeliui valstybių narių reikia adaptuoti nacionalinės teisės nuostatas, o Eurojustui tenka labai svarbus vaidmuo teisiniu bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis srityje.

2003 m. birželio mėn. Komisija paprašė valstybių narių pateikti atitinkamą informaciją. Priminimo laiškas buvo išsiųsti 2003 m. gruodžio mėn. Į juos atsakė dauguma valstybių narių, tačiau ne visos. Vertinimas visų pirma remiasi šiais atsakymais ir pareiškimais, pateiktais pagal minėto sprendimo 41 straipsnio 2 dalį. Be to, Komisija atsižvelgė į neformalią informaciją, kurią surinko Italijos teisingumo ministerija, nusiuntusi valstybėms narėms klausimyną, įgyvendinant projektą pagal ES pagrindų programą dėl policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose (AGIS).⁵

Dėl to Komisija tik spėja, kad būtina imtis teisinių priemonių, jeigu taip nurodo valstybių narių atsakingos institucijos, kai aiškių tokio būtinumo požymių nėra. Vis dėlto, nacionalinės (pirminės ir/arba antrinės) teisės aktai taip pat gali būti pageidautini, užtikrinant teisės skaidrumą ir aiškumą, kadangi Eurojustas gali tinkamai dirbti tik esant aiškiai suformuluotoms ir nedviprasmiškoms taisyklėms.

Vadovaudamosi turima informacija, trys valstybės narės (AT, DE, FR) priėmė teisės aktus dėl Eurojusto, pasibaigus Eurojusto sprendimo 42 straipsnyje nustatytam

⁵ 2002 7 22 Tarybos sprendimu įsteigtos AGIS programos Projektas Nr. 189/2003 (Eurojusto nacionalinių narių galios), OL L 203, 2002 8 1, p. 5.

teisinių nuostatų perkėlimo terminui⁶. Ataskaitoje atsižvelgiama į visus iki 2004 m. kovo 31 d. Komisijos gautus valstybių narių atsakymus arba kitokią informaciją, tačiau neanalizuojama padėtis naujosiose valstybėse narėse.

3. IŠVADOS

Eurojusto sprendimo įgyvendinimo būklė yra toli gražu nepatenkinama. Iki nustatyto termino pabaigos (2003 m. rugsėjo mėn.) tik viena valstybė narė (PT) priėmė visus būtinus teisės aktus, įgyvendinančius Eurojusto sprendimą. Nors iki 2004 m. balandžio mėn. reikiamus įstatymus priėmė dar trys valstybės narės (AT, DE, FR), penkios valstybės narės (BE, EL, ES, IT, LU) nėra priėmusios jų nacionalinėje teisėje numatytų teisės aktų, įgyvendinančių minėtą sprendimą. Vienoje iš šių penkių valstybių iki ataskaitos parengimo (2004 m. kovo/balandžio mėn.) nacionaliniam Parlamentui net nebuvo pateiktas vyriausybinių įstatymo projektas. Kadangi Suomija Eurojusto sprendimą įgyvendino tik iš dalies, dar šešios valstybės narės turi suderinti savo nacionalinę teisę su sprendimu. Atsižvelgiant į Eurojusto grupės pagrindinį vaidmenį ir reikšmę kovojant su terorizmu ir bendradarbiaujant baudžiamosiose bylose apskritai, bei į įvairias Europos Vadovų Tarybos ir Tarybos deklaracijas, tokia padėtis kelia didelį nusivylimą.

Likusios valstybės narės nusprendė, kad joms nereikia keisti savo nacionalinės teisės. Komisija neturi jokių priežasčių suabejoti tokiomis išvadomis, nors ilgas laikotarpis, kurio prireikė kai kurioms valstybėms narėms, aiškinantis, ar reikia taikyti teisės aktų rengimo priemones, rodo, kad teisinė padėtis ne visada yra visiškai aiški. Be to, sklandžią Eurojusto veiklą ir bendradarbiavimą su nacionalinėmis institucijomis galima užtikrinti tik taikant skaidrias, aiškiai suformuluotas taisykles, užtikrinančias teisės normų tvirtumą. Net ir tada, kai teisės aktai nėra privalomi, rekomenduotina parengti gaires arba aplinkraščius, paaiškinančius tam tikrus pagrindinius klausimus. Tačiau tokį aktą, vyriausiojo prokuroro potvarkį, Komisijai yra perdavusi tik viena valstybė narė (SE). Atsižvelgiant į tai, sunku susidaryti bendrą vaizdą ir atlikti kruopštų įvertinimą. Būsima patirtis turėtų parodyti, ar valstybėse narėse galiojančios taisyklės bus pakankamos, užtikrinant visišką Eurojusto sprendimo įsigaliojimą ir veiksmingą bei efektyvią Eurojusto veiklą.

Svarbus klausimas, kurį reikės spręsti ateityje, yra keitimasis informacija tarp kompetentingų nacionalinių institucijų ir Eurojusto. Kaip minėta pirmiau, šiuo metu nėra visai aišku, ar priemonės, kurių iki šiol ėmėsi valstybės narės, visiškai užtikrins, kad Eurojusto nacionaliniai nariai gautų visą informaciją, kurios reikia jų užduotims ir išipareigojimams vykdyti. Informacijos perdavimas turėtų būti sklandus, o skubiais atvejais, pakankamai greitas. Dėl to Komisija norėtų atkreipti ypatingą valstybių narių dėmesį į sprendimo 9 straipsnio 4 dalies ir 13 straipsnio 1 dalies dėl nacionalinių narių galimybės naudotis informacija apie tyrimus ir patraukimo baudžiamajon atsakomybėn veiksmus įgyvendinimą.

⁶ 2004 m. kovo pabaigoje Vokietija pranešė Komisijai apie dviejų Parlamento Rūmų Taikinimo komiteto priimtą politinį sprendimą dėl šio nacionalinio statymo (žr. *Bundesrat* pranešimą spaudai Nr. 52/2004, 2004 3 31). Taigi, nors Vokietijos įstatymas iki to laiko formaliai priimtas nebuvo, šioje ataskaitoje galima remtis jo turiniu.

Be to, Komisija norėtų paskatinti valstybes nares suteikti savo nacionaliniams Eurojusto nariams teismines ir/arba tyrimų galias, kuriomis paprastai naudojasi tokia pat kompetenciją pagal nacionalinę teisę turintys prokurorai, teisėjai arba policijos pareigūnai. Nors pagal 9 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms leidžiama pačioms nustatyti tikslią šių teisminių galių apimtį (išskyrus klausimą dėl galimybės naudotis informacija), minėtosios galios turėtų būti tokio pobūdžio, kad Eurojustas galėtų vykdyti savo užduotis ir kad būtų įgyvendinti Eurojusto sprendimo tikslai. Per dideli skirtumai arba nuoseklumo stoka tarp nacionalinių narių galių gali sumažinti Eurojusto veiklos veiksmingumą ir patikimumą bei susilpninti bendradarbiavimą tarp nacionalinės valdžios institucijų. Dėl to reikėtų ir toliau skirti dėmesį narių nacionalinių galių nuoseklumo ir suderinamumo klausimo sprendimui.

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. naujosios valstybės narės taip pat privalo imtis visų reikiamų priemonių, įgyvendinančių Eurojusto sprendimą. Komisija nuspręs, ar reikia nustatyti laiku paskelbti paskesnę ataskaitą, įtraukiant į ją naujas valstybes nares. Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas nuostatas, Komisija ragina visas valstybes nares užtikrinti greitą visų Eurojusto sprendimo nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę ir pranešti jai apie visas taikytas priemones, ypač susijusias su pirmiau išdėstytais klausimais.